

A Márciusi Front debreceni emlékülése

Kállai Gyula megnyitó beszéde

Nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményei, népünk életének nagy sorsfordulói, amelyekről rendszerint évenként megemlékezünk, olykor különösen nagy erővel szólnak bele napjaink életébe, jövőnk alakulásába. Ilyen március 15-e is, amely ebben az esztendőben kettős ünnepet jelent számunkra. Az 1848-as dicső napokra emlékezve, büszkén gondolunk vissza a forradalmi eszmék negyven évvel ezelőtti fellángolására, az akkori haladó forradalmi erők fellépésére: a Márciusi Front mozgalom zászlóbonntására. Mai ünnepségünket e kettős megemlékezésnek szenteljük. Azokra a nagyszerű harcokra emlékezünk, amelyek hozzájárultak az ország forradalmi átalakulásához, a magyar nép újjászületéséhez, a szocialista Magyarország megteremtéséhez.

Megtisztelő megbízatásomnak eleget téve szeretettel köszöntöm a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának és Politikai Bizottságának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának és Kormányának, a Hajdú-Bihar megyei párt- és állami vezetőknek, a debreceni egyetemek, tanintézetek tanárainak és hallgatóinak, az ipari és mezőgazdasági üzemek vezetőinek és dolgozóinak mai ünnepi ülésünkön megjelent képviselőit, ülésünk minden résztvevőjét.

Baráti szívvel üdvözlöm a Márciusi Front megalakulásában négy évtizeddel ezelőtt fontos szerepet játszott személyiségeket: a kommunista párt tagjait, a haladó írókat és értelmiségieket, az akkori forradalmi ifjúságot: a munkás és paraszt fiatalokat, az egyetemek néphez hű hallgatóit.

A találkozás örömteli pillanataiba azonban mindjárt fájó érzés is keveredik. Soraink e 40 év alatt — nemcsak az élet kérlelhetetlen törvénye szerint — fájdalmasan megritkultak. Engedjék meg, hogy kegyelettel emlékezzem barátainkra, akik a fasiszta terror, a háború vagy később a tragikus hibák áldozatai lettek. Ők, sajnos, nem érhették meg álmaik valóra válását, áldozatvállalásuk nagyszerű eredményeit. Tetteiket a magyar nép szabadságának történelme őrzi.

1848. március 15-ét a magyar nép mindenkor úgy őrizte szívében, mint a nemzeti függetlenség és a népszabadság fényes napját. Tanulságát örökre emlékezetébe véste: a társadalmi haladás és a nemzeti függetlenség ügye mindenkor elválaszthatatlan egymástól. Ennek köszönhetjük, hogy március tanítása, eszmei és politikai öröksége soha nem halványult el népünk emlékezetében. Ezért lehetett az 1918-as polgári demokratikus forradalom, majd az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság 1848 méltó örököse, nagy történelmi művének folytatója.

Még súlyosabbnak éreztük ezt a történelmi igazságot az ellenforradalmi korszak elviselhetetlenül nehéz esztendeiben. Amikor a tőkés-föl-

desúri rendszer a harmincas években eddig soha nem tapasztalt mértékű munkanélküliséggel és létbizonytalansággal, nyomorral és éhínséggel sújtotta népünket, s a politikai elnyomás és kizsákmányolás mind túrhetetlenebbül nehezedett a dolgozó osztályokra, magától értetődő, hogy legjobb képviselőik koruk égető problémáinak megoldásáért küzdve egyre határozottabban fordultak forradalmi hagyományaink felé. Ezt fejezte ki nevében és állásfoglalásaiban a Márciusi Front.

A társadalmi feszítő erők hatására létrejött mozgalom azonban nemcsak a magyar történelem e félbemaradt művét kívánta folytatni. Ekkor már merőben más társadalmi és osztályviszonyok jellemezték hazánkat. Kialakult és színre lépett a magyar munkásosztály és történelmi hivatásának megfelelően a társadalmi fejlődésért folyó küzdelem élére állt. A régi, megoldatlan örökség mellé új, nem kevésbé súlyos és kínzó problémákat sorakoztak. A fiatal magyar írók — irodalmunk legszebb hagyományait élesztve — nagy művészi erővel és tiszteletre méltó bátorsággal tarták fel a dolgozó nép fájó sebeit, hirdetvén, hogy az ország szociális átalakítása haszthatatlan nemzeti feladat. Ez egyben azt is jelentette, hogy már nem lehetett az 1848-as követeléseknél megállni. A nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás jelszava — ha ezt a mozgalom programjaként akkor még nem is lehetett nyíltan megfogalmazni — szocialista távlatokkal ötvöződött.

A Márciusi Front népfront jellegű mozgalom, a haladó társadalmi erők fellépésének politikai színtere volt. Létrejöttét a Kommunisták Magyarországi Pártja kezdeményezte. A különböző haladó társadalmi és politikai erők között pártunk volt az összetartó erő. Felismerte a fasizmus uralomra jutásával a nemzeti függetlenségünket és népünk életét fenyegető halálos veszélyt, arra törekedett, hogy minden haladó erő tömörítésével demokratikus nemzeti egységfrontot hozzon létre, s azt az antifasiszta, baloldali erők politikai mozgalmává fejlessze.

A Márciusi Front hosszabb távon nem tudta ezt a feladatot teljesíteni. Mint mozgalom megszűnt, hogy magasabb szintű, szélesebb hatókörű politikai tömörüléseknek, a népfront fejlettebb formáinak adja át a helyét. Tevékenysége azonban így is történelmi jelentőségű. A létrejöttét elősegítő eszmék tovább éltek, a közvéleményt formáló erővé váltak. Olyan történelmi folyamatot indítottak el, amelyet feltartóztatni többé nem lehetett. Tapasztalataira és eredményeire támaszkodva jöhettek létre a népfrontmozgalom elvileg, politikailag és szervezeten is határozottabb, hatásosabb formái. Ezt tanúsítja a Népszava 1941-es karácsonyi száma, a Történelmi Emlékbizottság, majd 1944-ben a német megszállás idején a demokratikus pártokat egyesítő politikai szövetség: a Magyar Front. Mindez együttesen vezetett el oda, hogy 1944. december 3-án létrejöhetett Szegeden, az ország első felszabadult nagyvárosában a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, amely meghirdette az ország újjáépítésének, az új társadalmi rend megeremtésének, a nemzet haladó erői összefogásának programját. Ez tette lehetővé, hogy nem sokkal később, 1944. december 21—22-én itt Debrecenben megalakulhatott az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány, s népünk a történelmi fejlődés új útjára léphetett.

A népfrontmozgalom a Márciusi Front megalakulásának 40. esztendeje óta órás utat járt meg. Napjainkban annak a nemzeti egységnek a meg-

testesítője, amely a szocializmus építésére, a béke védelmére tömöríti országunk állampolgárait, népünk fiait. Nagy felelősségérzettel, áldozatkészséggel és alkotókedvvel segíti és szolgálja a Magyar Szocialista Munkáspárt politikáját, a fejlett szocialista társadalom építését, a béke és a társadalmi haladás ügyét itthon és az egész világon.

Dr. Kónya István:

Március 15. jelentősége

Egy nép története — mivel az emberiség története osztályharcok története — az osztályharcok által rajzolt grafikonon rendkívül változatos vonalvezetésű. Ez a képzeletbeli grafikon magán hordozza a történelem minden rezdülését. Gyakran mutat mélypontokat, de olykor magasba szökken, s szinte kilendíti a szeizmográf mutatóját tengelyéből.

A nép, amely mindennapi termelő-alkotó munkájával — mondhatjuk: „aprómunkájával” — tulajdonképpen az igazi szereplője a történelmi folyamat minden rezdülésének, az „alaprezgések” természetes módon veszi tudomásul. Teszi azt, amit tennie kell, s évezredekken keresztül nincs tudomása arról, hogy a történelem csomópontjai, a grafikon nagy kiugrásai éppen ebben a mindennapi aprómunkában, az osztályharc „hétköznapjaiban” érlelődnek meg.

A nép emlékezete a történelem mozgásának nagy kiugrópontjait — akár ragyogó csúcsokat, akár szédítő mélységet fejeznek ki azok — megőrzi. Erőt meríteni, tanulságokat levonni nyúl vissza hozzájuk rendszeresen.

Nemzeti történelmünk grafikonján is vannak ragyogó csúcsok és szédítő mélypontok. Ezeket megőrzi népünk emlékezete. A nagyszerű csúcsok között tartjuk számon 1848. március 15-ét. Arról, ami akkor történt, az azóta eltelt több mint egy évszázad alatt évről évre rendszeresen megemlékeztünk. Hogy eseménytörténetileg mi zajlott azon a napon — és az azt követő alig több mint egy éven keresztül a magyar szabadságharc hősi küzdelmeiben —, azt mindenki tudja. Tudták az évenkénti márciusi megemlékezések mindenkori résztvevői is.

A visszaemlékezések azonban mégis rendkívül különbözőek voltak az elmúlt közel 13 évtized márciusi ünnepségein. A felszabadulás előtti márciusok „Talpra magyar”-jai — a szélsőséges nacionalizmus politikájának érdekében — a népek elleni gyűlöletre, irredentizmusra, sovinizmusra uszítottak — a „hivatalos ünnepségeken”! A Horthy-fasizmus reakciós uralkodó osztályainak ezen „hivatalos ünnepségei” eltorzították, meghamisították március tizenötödike igazi mondanivalóját, elikkasztották a múlt valóságos üzenetét az akkori jelen elől.

Pedig 1848 üzenete akkor is a nép szabadságáért folytatott forradalmi küzdelem volt az elnyomók ellen, a nemzeti függetlenség kivívása a Habsburg-gyarmatosítással szemben. De a demokratikus szabadságjogokért és a nemzeti függetlenségért Március nem szűkkeblű nacionalista önzéssel bontott zászlót, hanem forradalmi harcát igyekezett beágyazni az európai forradalmak nemzetközi frontvonalába, saját szabadságát a „szent világszabadság” kivívásáért folyó világhüzdellembé. S e célok megvalósítása érdekében Március mozgósította a „pesti nép” alakjában már meglévő proletárosztagokat, a haladó polgárságot, az értelmiséget, a felszabadított jobbágyágból a politika porondja felé meginduló paraszti tömegeket, s — ha késlekedve is, ha bizonytalanul is, de — kinyújtotta baráti jobbát az elnyomott nemzetiségek felé is.

1848 márciusának ezt az üzenetét a Horthy-rendszer urai elikkasztották. Mert egy másik március — 1919 márciusa — megmutatta nekik, hogy ha az első március igazi eszméi írődnek a tavaszi zászlókra, akkor a nemzeti színű zászlók mellé szükségképpen odakerül a világszabadság vörös lobogója is.

Az ellenforradalmi rendszer uralkodó körei tudták azt is, hogy az általuk eltiport demokratikus szabadságjogok egyetlen morzsája is elősegítené az alapvető dolgozó osztályok — a most már öntudatos forradalmi vezérkarral rendelkező pro-